

Oslo, 29. september 2015

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Departementets ref.: 14/90

Høringsuttalelse om endring i lovgivningen om tilskudd til tros- og livssynsamfunn utenom Den norske kirke som følge av avviklingen av boplikten for prestene i Den norske kirke

Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn (STL) viser til nevnte høringsnotat og takker for å bli invitert til å avgi høringsuttalelse. STL er sterkt kritisk til forslaget, bl.a. fordi vi mener det er i strid med likebehandling, regjeringsplattformen, Grunnloven og menneskerettighetene.

Bakgrunn

Den norske kirke (Dnk) har ved å være en del av statsapparatet nytt godt av en rekke gratistjenester og spesialordninger. Disse er i ferd med å bli avviklet i forbindelse med at regjeringen planlegger å etablere Dnk som et eget rettssubjekt fra 1. januar 2017. Boplikten for de aller fleste av de statsansatte prestene ble allerede avviklet 1. september i år. Gjennom boplikten har disse prestene hatt krav på at arbeidsgiver har stilt til disposisjon en bolig mot en lav månedlig leie, 3850 kroner uavhengig av boligens stand, areal eller geografiske plassering. Ordningen med tjenestebolig har vært en del av prestenes lønns- og arbeidsvilkår, men verdien av dette har ikke vært synliggjort i statsbudsjettene.

Prestene i Dnk som mister boplikten fra 1. september 2015 får et generelt lønnstillegg på 50 000 kroner årlig før skatt. For 2015 er kostnaden med dette inkludert i tilskuddet til andre tros- og livssynsamfunn. Fra budsjettåret 2016 er kostnaden med kompensasjon beregnet til nær 70 millioner kroner. Departementet foreslår nå en lovendring slik at denne bevilgningen og liknende tilfeller i fremtiden kan holdes utenfor beregningsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynsamfunn. Departementet omtaler det som «urimelig» at slike økte tilskudd til Dnk skal tas med ved beregning av tilskudd til andre tros- og livssynsamfunn, men gir ingen videre forklaring på hva urimeligheten skulle bestå i.

Likebehandling ved beregning av tilskudd

Dnk har i alle år hatt en økonomisk fordel som de øvrige tros- og livssynsamfunn ikke har nytt godt av. Når dette forholdet kommer frem så klart, må det være en selvfølge at disse økonomiske fordelene legges inn i beregningsgrunnlaget.

Utgiftene som Opplysningsvesenets fond (Ovf) har hatt gjennom sitt eierskap av ca. halvparten av presteboligene i Dnk har i mange år vært tatt med ved beregning av statlig tilskudd til andre tros- og

livssynssamfunn. Høringsnotatet omtaler ikke hvordan dette vil slå ut for tilskuddsberegningen i 2016, da Ovf planlegger å selge unna omtrent halvparten av presteboligene.

Hvis tros- og livssynssamfunnene utenfor Den norske kirke mister tilskudd fordi Ovfs utgifter til presteboliger synker, samtidig som de ikke får kompensasjon for det økte statlige tilskuddet til Dnk, vil de komme svært dårlig ut.

En annen konsekvens av forslaget vil være at medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke må være med på å finansiere lønnsøkningen til prestene i Dnk uten at deres eget tros- eller livssynssamfunn får en tilsvarende kompensasjon.

STL konstaterer at forslaget avviker fra gjeldende prinsipp om likebehandling av tros- og livssynssamfunn.

Politisk plattform for regjeringen

I regjeringens politiske plattform («Sundvollen-erklæringen»), som bl.a. har vært førende for departementets tidligere forslag om å etablere Dnk som eget rettssubjekt og å avvikle boplikten i Dnk, slår regjeringspartiene fast at «Regjeringen vil (...) basere de økonomiske tilskuddene til tros- og livssynssamfunn på prinsippet om likebehandling». Departementet refererer i høringsnotatet ikke til denne målsettingen i regjeringsplattformen.

STL oppfatter ikke forslaget som å være i tråd med regjeringens politikk, slik den uttrykkes i Sundvollen-erklæringen.

Grunnloven

I 2012 skrev Stortinget det økonomiske likebehandlingsprinsippet for Dnk og andre tros- og livssynssamfunn inn i Grunnlovens § 16. STL forventet at departementet fulgte opp dette gjennom å rydde opp i de ulike økonomiske særordningene som Dnk har (bl.a. identifisert i høringsnotatet «Staten og Den norske kirke – et tydelig skille» fra Kulturdepartementet høsten 2014). Departementet har også varslet at det ville arbeide med en felles lov for tros- og livssynssamfunn.

Vi er derfor skuffet over at departementet heller har prioritert arbeid med lovforslag som neppe står seg når de måles mot Grunnlovens bestemmelser. Vi merker oss med bekymring at departementet i høringsnotatet ikke presenterer noen begrunnelse for hvorfor det mener Grunnloven ikke er relevant i denne saken.

STL kan ikke forstå hvordan forslaget kan være i tråd med Grunnlovens § 16.

Menneskerettighetene

Flere internasjonale menneskerettighetsavtaler slår fast at diskriminering på grunnlag av religion/livssyn ikke er tillatt. Departementet burde dessuten være godt kjent med at menneskerettighetsloven er gitt forrang for annen lovgivning dersom det skulle oppstå en situasjon med motstrid.

Departementet nevner i høringsnotatet at staten er menneskerettslig forpliktet til å ikke diskriminere mellom tros- og livssynssamfunn, men gir likevel ingen vurdering av forslaget i lys av menneskerettighetene. Det forundrer oss at departementet velger å fremme forslaget uten en grundig vurdering av dette.

Så vidt STL kan se er ikke forslaget i tråd med Norges internasjonale menneskerettighetsforpliktelser.

Liknende tilfeller

Departementet foreslår en generell formulering om at lovendringen ikke bare skal gjelde for tilskudd Dnk får som følge av avvikling av boplikten for prester, men også «liknende tilfeller». Høringsnotatet beskriver at dette vil gjelde tilfeller hvor «en økning av de budsjetterte utgiftene [til Dnk] har en økonomisk eller budsjettmessig nøytral virkning for Den norske kirke.»

STL viser til at departementet i fjor identifiserte en rekke tjenester som Dnk får utført av statlige virksomheter, uten å være kostnadsført på kirkedelen av statsbudsjettet. Departementet har varslet at Dnk fra 2017 vil få økt sitt tilskudd for å kjøpe eller produsere disse tjenestene selv.

STL antar at ekstra tilskudd til Dnk for disse tjenestene vil rammes av en eventuell formulering i tilskuddslovene om «liknende tilfeller» som for Dnk har en budsjettmessig nøytral virkning. Dette burde heller vært riktig tidspunkt å rette opp tidligere økonomisk forskjellsbehandling mellom Dnk og de øvrige tros- og livssynssamfunnene.

STL er kritiske til en lovgivning som lar staten gi Dnk økte bevilgninger, uten at dette skal utløse tilsvarende midler til andre tros- og livssynssamfunn.

Forenkling

Høringsnotatet omtaler at departementet mener det er nødvendig å forenkle lover og forskrifter knyttet til tilskuddsordningen for tros- og livssynssamfunn. Det foreliggende forslaget vil bidra til et mer komplisert regelverk og vanskeligere beregning av tilskudd. Vi ser derfor frem til forslaget om en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn, slik det er avtalt i regjeringens politiske plattform.

Departementet varsler i høringsnotatet at forslag til forenkling av tilskuddsordningen vil komme allerede i høst. Da er det både unødvendig og bortkastet å på forhånd fremme forslag om endringer som vil gjøre tilskuddsordningen mer tungvint. Vi ser frem til en ny tilskuddslov uten formuleringer som kan brukes til å unnta reelle offentlige utgifter til Dnk fra beregningsgrunnlaget for tilskudd til øvrige tros- og livssynssamfunn.

STL mener innføring av en mer komplisert tilskuddsordning ikke bidrar til målet om forenkling.

Konklusjon

Av nevnte grunner avviser STL departementets lovendringsforslag. Vi viser for øvrig til egne høringsvar fra noen av våre medlemsorganisasjoner.

På vegne av våre medlemsorganisasjoner:

Bahá'í-samfunnet i Norge
Buddhistforbundet
Den norske kirke v/ Mellomkirkelig råd
Det Mosaiske Trossamfund i Oslo
Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji
Holistisk Forbund
Human-Etisk Forbund
Islamsk Råd Norge
Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Kristensamfunnet i Norge
Norges Hindu Kultursenter
Norges Kristne Råd
Oslo Katolske Bispedømme
Sanatan Mandir Sabha, Norway

Vennlig hilsen

Anne Sender
sekretariatsleder

Ingrid Rosendorf Joys
rådsleder